

5. Леви-Стросс К. Тотемизм сегодня. Неприрученная мысль / Пер. с фр. А.Б. Островского. – М.: Академический Проект, 2008 – 520 с. – (Философские технологии: антропология).
6. Ленин В.И. К вопросу о диалектике // Ленин В.И. Полное собрание сочинений. – М.: Издательство политической литературы, 1969. – Т.29: Философские тетради. – С. 316-322.
7. Нюттен Ж. Мотивация, действие и перспектива будущего / [Под ред. Д.А. Леонтьева]. – М.: Смысл, 2004. – 608 с.
8. Тоффлер Э. Революционное богатство/ Элвин Тоффлер. Хейди Тоффлер. – М.: АСТ: АСТ МОСКВА: ПРОФИЗДАТ, 2008. – 569, [1] с. – (Philosophy).
9. Энгельс Ф. Диалектика природы // Маркс К., Энгельс Ф. Сочинения. – М.: Государственное издательство политической литературы, 1961. – Т.20.: Ати-Дюринг, Диалектика природы. – С. 343-630.

SUMMARY

In basis of work is systematization of directions of analysis of «life cycle» of this phenomenon. The great number of vectors of perspective correlation of extrapolation and authentication is supposed by the use of complex methodological approach.

С. М. БАЦУНОВ

ФУНКЦІЇ ТА ЛЮДИНОТВОРЧА СПРЯМОВАНІСТЬ СПОРТУ

Люди́нотворча спрямованість спорту розкривається через пізнання соціальних функцій. Основні соціальні функції спорту: соціокультурна, символічна, інтегративна, пізнавальна, комунікативна, гедоністична, ілюзорно-компенсаторна, соціоемоційна, естетично-емоційна, політична, функція соціалізації, соціальної мобільності, ціннісного орієнтування. Усі вони органічно взаємопов'язані. Спорт – цілісне явище. Цілісність виявляється у єдності всіх елементів, що створюють його структуру, а також функціонально. Функціональна єдність зумовлена люди́нотворчою суттю, що дозволяє говорити про інтегративну і генералізуючу функції спорту. У такій якості виступає люди́нотворча функція.

Спорт відкриває величезні можливості для формування і прояву творчих здібностей людини, чим визначається його евристична цінність. У спортивній діяльності закладені величезні можливості для творчого прояву сил і здібностей людини у визначенні тактики або стратегії спортивного двобою, в організації й проведенні навчально-тренувальних занять тощо. «Не потребує вичерпного обґрунтування доказ про евристично-творчий характер рішень, котрі приймаються в дуже складних змагальних ситуаціях (особливо у спортивних іграх).

Творчий характер спорту багато в чому пов'язаний з тим, що він являє собою, як було показано вище, ігрову модель змагальних ситуацій реального життя. Гра завжди надзвичайно насичена емоціями. Вона, як правило, пов'язана не тільки з чітко встановленими правилами, але й з вигадкою, винахідливістю, із творчим початком.

Позитивність або негативність впливу спорту на особу і суспільство залежить не стільки від самого спорту, скільки від доцільності використання різних напрямів і форм спортивної діяльності в конкретних умовах його культивування, від соціально-економічного рівня суспільства, від конкретної системи етичного виховання, супутньої спортивної діяльності, і якоюсь мірою від того, з яких боків і з якими коментарями він подається засобами масової інформації. Саме ці питання і визначають зміст дискусій про соціальний розподіл і символічне позиціонування різних видів спортивної діяльності, що незмінно набувають знакового, семіотичного характеру [1].

Ціла група соціокультурних цінностей спорту пов'язана з можливістю ефективного використання його для збереження й зміцнення здоров'я людей (у цьому контексті мова йде в першу чергу про «спорт для всіх»), а також для їх фізичного вдосконалення (поліпшення статури, фізичних якостей і рухових можливостей тощо). Це зумовлює значення спорту для підготовки людей до трудової, професійної діяльності, для уможливлення їх повноцінної участі в різних сферах громадського життя, а також його виховну цінність.

Отже, спортивні змагання й підготовка до них дозволяють свідомо, цілеспрямовано й ефективно впливати на різноманітні фізичні, психічні, духовні якості й здатності людей.

Багато філософів, соціологів і психологів, особливо представники екзистенціалістської філософії та психології, а також феноменології вважають, що вищою й найбільш завершеною формою людського існування є самореалізація. Характеризуючи культурно-виховну цінність спорту в цьому контексті, слід зазначити, що він надає величезні можливості для самовиховання, самовдосконалення, самопоходання, є однією з важливих специфічних сфер самореалізації й самоствердження особистості. «Спорт допомагає людині опанувати себе, а це складає основу будь-якої справжньої цивілізації». Участь у спортивних змаганнях дає можливість людині пізнати радість перемоги, котра була досягнута на основі волі, тривалої підготовки, самовідданої праці, а також порівняти свої можливості з можливостями інших людей (або з тими досягненнями, які вона здобула раніше) і з'ясувати: гірша чи краща вона від інших, чи може перебороти себе, піднятися ще вище.

Міжнародний спорт відкриває величезні можливості для того, щоб різні народи могли познайомитися один з одним, з різними культурами й таким способом уникнути етноцентризму. Представники різних націй повинні зустрічатися й учитися бачити, хоча б частково, особливості культури партнера, відмінності в манері тримати себе, порівнювати все це, з розумінням тлумачити незвичне й поширювати інформацію, одержану згаданим шляхом, про інший народ, представника іншої культури поміж власного народу. Тільки таким чином він може уникнути перебільшеного етноцентризму, котрий намагається бачити все через однотонні окуляри власної культури, батьківщини, оточення, у якому виріс. Хто жодного разу не зіштовхнувся з чужою культурою, той не знає і власної» [2, с. 18].

Однак більш правильною нам представляється точка зору тих авторів, які вважають, що величезні можливості, закладені у спорті для виконання інтегративної функції, як й інших соціокультурних функцій, засновані на його зв'язку з ігровою діяльністю.

При цьому виникає питання: чи може спортивна діяльність служити миру, якщо вона сама є боротьбою й породжує конфлікти, тим більше, що його можливість сприяти поліпшенню фізичної форми неодноразово використовувалася для військових цілей? «На це питання необхідно було б відповісти негативно, якби не те, що спорт – це не тільки боротьба, котра часто створює конфлікти, але також і розвага, а може бути насамперед розвага. Спорт має два обличчя: є боротьбою й розвагою, символізує війну й одночасно буденність мирного життя разом з її радостями, надіями й намірами, які не здійснились» [3, с. 8].

Такий підхід до розуміння культурної цінності спорту враховує той факт, що гра має високий культурний, гуманістичний потенціал. У зв'язку із цим нагадаємо слова Шиллера: «Людина грає тільки тоді, коли вона в повному значенні слова людина, і вона буває повністю людиною лише тоді, коли грає» [4, с. 302].

Треба враховувати й величезні комунікативні можливості спорту. Участь дуже різних людей у спільних тренуваннях і змаганнях за певних обставин зумовлює в них сильне почуття спільності, дружби, товариства, співробітництва й належності до колективу. Це може бути ефективним фактором скорочення «соціальної дистанції» між людьми, їх ізоляції один від одного, оскільки сприяє дружнім стосунками і таким чином – розвитку почуття спільності. У сучасну епоху однією з форм подолання дефіциту спілкування є не тільки концерти, естрадні шоу, але й масові спортивні заходи. Там ми можемо спостерігати колективне входження в транс.

Разом із тим у науковій літературі зустрічається й інший підхід, прихильники якого скептично ставляться до соціальної значущості спорту. Так, відомий соціолог спорту Г. Люшен вважає, що спортивне змагання само по собі є конфліктною системою, що деякі спортивні події заохочують насильство і конфлікт [5, с. 135-140.]. Відзначаючи два подібних підходи щодо розуміння даної проблеми, В.Лукашук справедливо зазначає, що існує невідповідність між можливостями спорту і реалізацією цих можливостей, яку можна подолати за певних умов. Треба враховувати також, що спорт є носієм культурних, соціальних і суспільно-політичних можливостей, що можуть реалізовуватися в різних країнах в протилежних напрямках.

У науковій літературі детально обґрунтоване положення про те, що у спортивній діяльності, у всіх її формах та видах закладені величезні можливості і для естетичного впливу на людину, для виховання здатності сприймати, відчувати й правильно розуміти прекрасне, діяти «за законами краси».

Насамперед це пов'язане з тим, що люди, котрі займаються спортом, а також глядачі, мають можливість спостерігати різноманітні прояви таких естетичних цінностей, як прекрасне, піднесене, гармонійне, досконале й навіть комічне.

У спорті є можливості і для естетичної діяльності, причому у різноманітних формах: для діяльності щодо формування прекрасної людини з погляду її фізичної досконалості, духовних якостей, морального вигляду, для діяльності, спрямованої на досягнення естетичної досконалості у виконанні рухів, щодо естетичного оформлення спортивних свят, естетичного перетворення предметного середовища спорту тощо. Тому у спорті закладені можливості не тільки для споглядання естетичних цінностей, але й для активної участі в естетичній діяльності щодо їх створення.

Джерелом естетичних емоцій можуть бути й пов'язані зі спортом почуття співпереживання та причетності. У їх основі лежить аналогічна дія психофізіологічних механізмів учасників змагань і глядачів, а також психологічне ототожнення глядача зі спортсменом. Глядач ніби ставить себе на місце спортсмена та співпереживає з ним усі перипетії спортивного змагання. Це почуття «співпереживання» здатне підняти людину духовно, змусити її відчувати себе вільніше. У глядача може виникнути стан, близький до катарсису, коли людина переборює повсякденні, вузькоутилітарні інтереси й живе інтересами соціальної спільноти, піднімаючись до прекрасного й піднесеного. Будь-який спортсмен у своїх діях певною мірою примушується до естетичності, тому що вона є важливим показником й умовою ефективності його праці. Гарне в рухах є в більшості випадків також і доцільним у значенні функцій. Некрасиві рухи, що неприємно діють на нашу свідомість, є в багатьох випадках зайвими й недоцільними. Інстинкт краси, мабуть, керує нами у виборі найбільш правильних і корисних рухів тіла. Завдання естетики й динаміки рухів начебто цілком збігаються.

Цю думку неодноразово висловлювали й інші вчені, громадські діячі, спортсмени, тренери. Так, існує вислів, що найкрасивіша яхта майже завжди й найшвидша. Результат виступу в багатьох видах спорту визначається не тільки ступенем спортивної майстерності, але і його артистичністю. Грубий жест над штангою, зневага естетичних законів організації дії, – як у контексті внутрішньої підготовки, так і в плані навколишнього оточення, – призводить до погіршення технічних результатів.

Отже, спостереження за спортивним видовищем, котре має естетичні якості, заняття спортом і пов'язане з цим не тільки споглядання естетичних цінностей, але й активна, творча участь у різноманітних формах діяльності щодо їх створення – усе це надає чималі можливості для прилучення людини до світу прекрасного, для розвитку в неї естетичних здібностей у різноманітних їх проявах: від можливості відчувати й переживати красу, насолоджуватися нею й правильно оцінювати прекрасне до здатності творити й діяти відповідно до законів краси й високої моралі. Цей естетичний потенціал спорту анітрохи не поступається іншим елементам сучасної культури, включаючи мистецтво. Міра розвитку спорту визначається мірою розвитку життєдіяльності людини. Життєдіяльність людини втілюється, насамперед, у безлічі створюваних матеріальних і духовних речей: у нових засобах праці, нових продуктах харчування, нових елементах матеріальної інфраструктури побуту, виробництва, нових наукових ідей, політичних та ідеологічних концепцій, релігійних вірувань, моральних регуляторів.

Спорт як частина масової культури виконує гедоністичну функцію, експлуатуючи бажання людини розважитися, відвідуючи той чи інший спортивний захід. Люди в сучасному світі все більше відчувають потребу у способі, котрий дає можливість відпочити від надлишкової інформації, психічного напруження, складних проблем вибору й критичного осмислення реальності. Численні соціологічні дослідження показують, що респонденти незадоволені якістю розважальних передач, агресивністю, одноманітністю й легковажністю змісту в «мережі» віщання.

Окремо виділяється ілюзорно-компенсаторна функція спорту, однією з найважливіших особливостей якої є прагнення до ескейпізму – втечі від реальності у світ спортивних подій і життя кумирів. Дійсно, спорт в деякій мірі відволікає людей від реальності і, створюючи певні ілюзії у свідомості індивіда, полегшує його страждання, підтримуючи в людині потребу у відволіканні від дійсності і тих гострих суспільних, сімейних, виробничих, особистісних тощо проблем, з якими вона стикається. Важливою властивістю цієї функції є її рекреаційно-психологічний вплив на організм людини, яким знімається стресовий стан. При цьому зрозуміло, що за певних умов подібна

функція здатна виконувати і негативно-соціальну роль, перетворюючи людину на соціально-інфальтивного суб'єкта.

Вище був охарактеризований культурний потенціал спорту, котрий пов'язаний з його інструментальними цінностями. Але крім цього спорт здатний виконувати важливу символічну функцію, яка визначається можливістю спорту перетворюватися на носія значущої для суспільства ідеї, світоглядної чи політико-ідеологічної установки, які згуртовують націю навколо реалізації доленосної для її існування мети.

Згадана культурна функція спорту пов'язана з його «аксіологічною структурою», із системою властивих йому цінностей. Ця система цінностей, «аксіологічна структура» спорту робить його в символічному плані надзвичайно привабливою моделлю (справедливою, хоча й не безконфліктною) людського світу, громадського життя, взаємних відносин між сторонами, що суперничають, окремими особами або групами. На противагу жорстоким, антигуманним формам боротьби спортивні змагання являють собою «м'яку», гуманну форму суперництва, оскільки вони регулюються певними правилами гри й є «символічним змаганням між суперниками». «Спортивне змагання символізує діалектичну єдність конфлікту і спільності й являє собою зразок мирного змагання, здатного стати фактором культурного розвитку» [6, с. 18]. Спорт тлумачать «як символ співробітництва й розуміння у світі і як символічний міст для з'ясування конфліктів» [7, с. 40].

Як свідчить соціальний і науковий досвід, загальновідома актуальність досліджень цінності й значення спорту в житті людини в сучасних умовах не тільки не зменшується, а, навпаки, зростає, що пояснюється як процесом ускладнення загально цивілізаційних і національно-локальних соціальних процесів, так і механізмом безпосереднього чи опосередкованого включення спорту в канву соціокультурного життя. Не є в цьому плані виключенням і сучасна Україна, специфічними особливостями розвитку якої є ряд найважливіших причин. Перш за все необхідно зазначити, що країна зазнала радикальних системних змін – політичних (утвердження власної державності), економічних (перехід від соціалістичної до ринкової моделі господарювання, зміна відносин власності), соціальних (перебудова соціальної структури суспільства) тощо. Це мало свої наслідки. З одного боку, відбулися якісні позитивні зміни в економічній і соціальній сфері. Розширилися можливості реалізації творчої ініціативи й заповзятливості особи, сформувалися нові «ринкові» цінності: приватна власність, свобода в економічній поведінці, отримання престижної освіти й професії, орієнтація на інтенсивну трудову, спортивну діяльність. Покращилося матеріальне становище певної частини населення країни. З іншого боку, спостерігаються негативні тенденції: виникнення проблем в економічному розвитку та формуванні громадянського суспільства, поглиблення соціальної диференціації, зростання соціальної напруженості та актуалізація проблеми відчуження в українському суспільстві, посилення зубожіння певної частини населення [8]. Негативні явища пригнічують психіку й настрій людей та несприятливо впливають на їх здоров'я. Людей все більше турбує низький рівень матеріального становища, збільшення злочинності, розповсюдження серед молоді наркоманії, алкоголізму, виникнення й поширення нових хвороб, скорочення тривалості життя, зростання числа інвалідів та ін.

Ситуація, яка склалась, актуалізує питання вирішення комплексу соціальних суперечностей, зменшення контрастів у рівнях життя різних соціальних груп, підвищення ефективності розпочатих перетворень, зміцнення соціальної стабільності й громадського порядку. У зв'язку з цим особливої уваги набуває поняття «якість життя» у його співвідношенні із спортом.

На думку автора, спорт нерозривно пов'язаний з якістю життя і опосередковано вплетений у його зміст. Якщо під якістю життя розуміти ступінь задоволення матеріальних і нематеріальних потреб індивідуумів, родин та спільнот; вважати, що якість життя визначається об'єктивними показниками (кількісними та якісними, матеріальними та вартісними), тривалістю життя, рівнем бідності, рівнем злочинності, висотою доходів, рівнем освіченості, а також суб'єктивними, як-от: мірою задоволеності умовами життя та різними його аспектами (рівень щастя, наявність психічних стресів, сенс життя), то можна побачити, що якість життя охоплює практично всю соціокультурну сферу життя людини. Оскільки ж спорт є органічною частиною цієї сфери, то він, без сумніву, є одним із визначальних моментів і якості життя.

Виходячи із цього, сучасний стан й умови розвитку українського суспільства ставлять перед наукою проблему принципового перегляду колишніх традиційних підходів до розуміння категорії якості життя. Новий постіндустріальний тип економіки, домінування культури споживацтва,

ігнорування меж екології поступово відходять у минуле. А з ними – і традиційні інтерпретації якості життя як простої сукупності умов існування людини, як рівня споживання, міри задоволення його потреб, у тому числі ігрових, рухових. Зростання ролі соціокультурних і духовно-моральних витоків у розвитку самої людини й підвищенні якості її життя означає відмову від суто економічного й технічного підходів до його дослідження й актуалізацію проблеми глибинних соціально-онтологічних основ його буття. Ці основи ще тільки мають бути осмислені з погляду соціальної філософії та, конкретно, з урахуванням факторів глобалізації, інтернаціоналізації, диверсифікації й інтеграції всіх сфер людського життя.

Проблема вивчення якості життя, його прогнозування й керування, упродовж десятиліть незаслужено була предметом розгляду тільки економістів. Саме тому ця категорія ґрунтовно увійшла в лексику економічних дисциплін і на сьогодні визначається лише економічними параметрами: забезпеченістю матеріальними ресурсами, безпекою існування, доступністю послуг (медичне обслуговування, освіта, спорт), наявністю вільного часу, тривалістю життя тощо [9]. Існує суто екзогенний, описовий, накопичувальний підхід до трактування категорії якості життя, у яке кожний новий дослідник намагається додати якийсь новий ресурс. Однак, при такому підході ігноруються основи згаданої категорії, котрі визначають її науковий статус: сенс життя, мета життя, повноцінність життя, життєва ідентичність (правдивість, цілісність життя тощо).

Зводячи поняття «якості життя» до його факторів, умов, сучасна наука, на нашу думку, певною мірою відійшла від колишньої класичної філософської традиції вивчення й осмислення якості життя в категоріях духовної й соціальної онтології й звела всю проблему наукового пошуку до феноменологічного рівня. Фактично, замість методології аналізу й синтезу, індукції й дедукції сучасних дослідженнях переважає герменевтика, описовість і формальність, які не дозволяють зрозуміти глибинні зміни, що відбуваються за сучасних умов, у змісті та структурі якості життя людини й суспільства. Прагнення до нагромадження матеріально-речовинних форм багатства, подвоєнню валового внутрішнього продукту, підвищенню рівня життя людини не вичерпує більше загальну проблему вдосконалення якості його життя. Знаходячи певний рівень статку й благополуччя, людина часом потрапляє в умови, котрі не відповідають якості її існування. Феномени духовного й соціального відчуження, суперництва й конкуренції, корисливості й накопичування, асоціальності й антисоціальності як ракова пухлина роз'їдають сьогодні основи життєдіяльності сучасного суспільства. Подолання цих процесів можливе лише за умови правильного розуміння сутності, змісту і структури категорії якості життя й орієнтації сучасної соціально-економічної та культурної політики на справжні (а не уявні) інтереси людини, на вирішення питань розумного їх формування й розвитку, на подолання стихійного характеру їх еволюції. Тому величезне значення приділяється спорту як одному з факторів якості життя, його людинотворчої спрямованості.

Отже, з-поміж основних чинників посилення ролі спорту у структурі способу життя можна назвати наступні:

а) перехід українського суспільства до ринкової економіки; зростання ролі новітньої техніки й технології як об'єктивної тенденції у способі життя сучасного покоління й характерна риса індустріальної цивілізації на етапі її переходу в постіндустріальну. Одночасно зростає значення спорту в поведінці індивідів, забезпечення стійкого психічного здоров'я суспільства; більш ефективна боротьба проти тероризму, корупції, котрі спричиняють у населення стреси, які руйнують психічне здоров'я людей;

б) Спорт націлює на необхідність упорядкованості, організованості, згуртованості спільноти у формуванні здорового способу життя всього суспільства, для досягнення поставленої мети, посилення ролі моралі і права, прискорення процесів становлення громадянського суспільства й підвищення в цьому ролі та відповідальності держави, конституційних гарантій щодо безпеки життя, реальне забезпечення рівності, справедливості в одержанні громадянами соціальних благ. У цьому ж контексті обґрунтованою є закономірність підвищення ролі суб'єктивного фактора, зростання ролі науки, вчених, політичної еліти у виробленні наукових основ вибору шляхів історичного розвитку країни, розробці національних програм розвитку економіки, поліпшення соціальних умов життя, які мають принципове значення для прогресивного розвитку України, зміцнення здоров'я нації.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Бурдьє П. Начала. Choses dites / П. Бурдьє; [пер. с фр. Н.А. Шматко]. – М.: Socio-Logos, 1994. – 288 с.
2. Coubertin Pierre de. Memories Olyimpigues / de Pierre Coubertin. – Lausanne, 1931. – 20 p.
3. Wohl A. Wychowanie fizyczne dla wojny czy dla pokoju / A. Wohl // Kultura fizyczne. – Warszawa, 1986. – №7-8. – P. 6-10.
4. Шиллер Ф. Письма об эстетическом воспитании человека / Ф. Шиллер // Собр. соч.: в 7-ми томах. – М.: ГИХЛ, 1957 – Т. 6. – 1957. – 302 с.
5. Люшен Г. Спорт и культура / Г. Люшен // Спорт, духовные ценности, культура. – М., 1997. – Вып. 2. – С. 135-140.
6. Майер Х. Олимпийские игры как модель современного мира / Хорст Майер // Межд. спорт. движение: Экспресс-информация. Вып. 19. – М.: ЦООНТИ – ФиС, 1984. – С. 13-22.
7. Veblen. T. Teoria klasy prozniczej / T. Veblen. – Warszawa, 1971. – S. 41-42.
8. Яппарова Р.Р. Социальные различия в качестве жизни населения крупного города: автореф. на соискание науч. степени канд. социол. наук: спец. 22.00.04 «Социальная структура, социальные институты и процессы» / Р.Р. Яппарова. – Уфа, 2007. – 20 с.
9. Кутуева О.А. Качество жизни современного российского общества: социально-философский аспект: автореф. на соискание науч. степени канд. филос. наук: спец. 09.00.11 «Социальная философия» / О.А. Кутуева. – Челябинск, 2007. – 18 с.

SUMMARY

Sports – holistic phenomenon. Integrity is the unity of all elements that create its structure, as well as functionally. Functional cohesion is caused by the individual creativity core, allowing you to talk about the integration and generalization functions. Such as is the individual creativity function.

С. А. ГОРБАЧ

АТРИБУТИ І МОДУСИ АВТОНОМІЇ ОСОБИСТОСТІ

В умовах зростання впливу на свідомість і волевиявлення сучасної людини, особливо у сфері політичних технологій, все частіше ставиться на порядок денний проблема дослідження феномена автономії особистості. Особливо **актуально** це звучить в умовах проведення останнім часом різноманітних виборчих кампаній в світі і в Україні. *Дотичними до досліджуваної теми є наукові розвідки як класиків філософської думки, так і сучасних науковців (І. Кант [6], Гегель [3-4], М.Бердяєв [1], М. Ошана [16], Дж. Дворкін [14], О. Ніл [15], О. Д. Похилько [11], Ю. Д. Кравченко [8], Л. М. Слободянюк [13], В. В. Пітулей [9], П. А. Подолянка [10], У. Б. Рудницька [12] та інші).*

За таких умов слушним стає пошук різнопланових способів побудови стійкого підґрунтя громадянської свідомості людей як внутрішньо вільних, відповідальних, діяльних особистостей, здатних самовизначитись і протистояти небажаним впливам зовнішнього середовища за рахунок внутрішнього духовного стрижня. Оскільки перелічені якості гармонійно поєднуються в філософському понятті “автономії особистості”, *метою статті* виступає виявлення сутності цього явища, тобто, з’ясування атрибутів і модусів автономії особистості.

Автономія особистості (від грец. *autos* – сам, *nomos* – закон, *самозаконіє*) на сьогоднішній день в філософському сприйнятті є конструктом ще не достатньо популярним, а тому і не достатньо дослідженим. Нажаль, за результатами «Європейського соціального дослідження» тенденцій соціальних змін в Україні та Європі [5, с. 114-115] більшість пересічних громадян не розуміє значимість цього поняття і сприймає автономію як уособлення, відстороненість від проблем соціуму, егоцентризм в більш “інтелігентній”, “екзальтованій” формі.

В першому наближенні автономія особистості може тлумачитись – як здатність особистості до самовизначення на основі власних переконань, як прояв незалежності від актуального зовнішнього впливу, як творча діяльність людини по самостворенню і самореалізації.

Слушним буде наділяти автономію особистості атрибутами свободи, самоврядування, суверенітету, свободи волі, гідності, цілісності, індивідуальності, відповідальності, самопізнання,